

Eva Tomášková

eva.tomaskova@law.muni.cz

Fúze a akvizice

**Ekonomické souvislosti právní
úpravy obchodních společností**

Fúze a akvizice

- Fúze
 - Sloučením – zánik jednoho subjektu, nástupnická společnost existovala před fúzí
 - Splynutím – zánik všech subjektů, vznik nového subjektu
- Kapitálová akvizice (nepřímá) - jeden či více podniků se stanou dceřinými podniky nabyvatele
 - Omezení suverenity nakoupené společnosti
 - Koupě akcií na burze
 - Úpis nově vydaných akcií
 - Nabídka na převzetí (může být učiněna managementu společnosti, v případě, že nesouhlasí, lze jej obejít a nabídnout koupi přímo akcionářům)
- Majetková akvizice (přímá) - čistá aktiva podniku právně fúzují do nabyvatele
 - Podnik nadále funguje jako samostatný právní subjekt
 - používá se tehdy, kdy má jsou s daným podnikem další podnikatelské záměry, např. využít dobrého jména
 - Daňově složitější - nutnost řešit odpisování, tvorbu zákonných opravných položek, rezerv apod. spojených s nakoupeným podnikem
 - Právně složitější - *smlouva o prodeji podniku* podle § 476 – 488a ObchZ, která musí obsahovat podrobnou definici předmětu prodeje a musí být odsouhlasena společníky nebo valnou hromadou

Fúze a akvizice dle ekonomických teorií

- Horizontální – stejná výrobní fáze
- Vertikální
- Konglomerátní
- Kongenerická – různá výrobní fáze

Zvláštní formy fúzí a akvizic

- Leverage buyout (LBO)
 - management se této akvizice aktivně účastní
 - akvizice je financována převážně z cizích zdrojů
 - cíl zvýšení efektivity podniku
- Management buyout (MBO)
 - management odkoupí kontrolní podíl ve společnosti od stávajících akcionářů
 - cíl získání kontroly v podniku současným managementem
- Management buy-in (MBI).
 - společnosti, které mají nekvalitní management nebo jsou podhodnocené, a proto představují výhodnou koupi
 - cíl získání kontroly třetími osobami, které následně nahradí stávající vedení
- Upstream merger
 - dceřiná společnost fúzuje do společnosti mateřské
- Downstream merger
 - dceřiná společnost se stává právním nástupcem mateřské společnosti

Fúze a akvizice dle IFRS

- Dle IFRS 3 existují tyto druhy fúzí a akvizic:
 - Akvizice majetkové a kapitálové
 - Fúze splynutím (Všechny kombinující účetní jednotky převedou svá aktiva nebo vlastnické podíly na vlastním kapitálu na nově založenou účetní jednotku) a sloučením (Jedna účetní jednotka převede svá čistá aktiva a její vlastníci převedou své podíly na vlastním kapitálu na jinou účetní jednotku nebo její vlastníky)
- postupná podniková kombinace
 - nabyvatel držel v podniku nekontrolní podíl na vlastním kapitálu bezprostředně před datem akvizice a k datu akvizice svůj podíl zvýšil, čímž získal nad podnikem kontrolu
 - povinnost přecenit dosavadně držené podíly na vlastním kapitálu na reálnou hodnotu stanovenou k datu akvizice a zároveň v hospodářském výsledku vykázat případný přínos nebo újmu, kterou nabyvatel v důsledku akvizice utrpěl

Motivy fúzí a akvizic

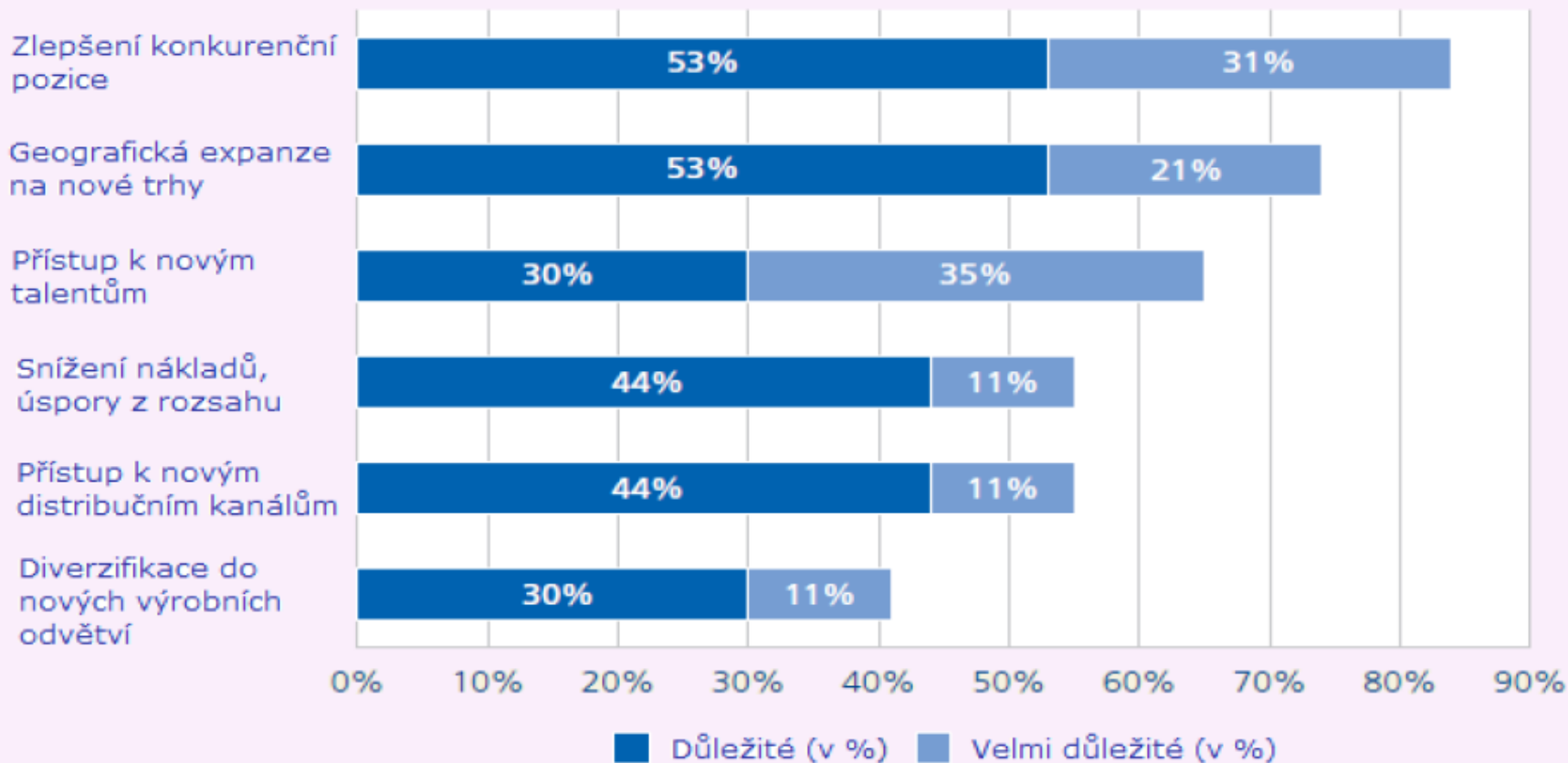
Záměry z pohledu investorů

- Záměry podnikatelské
 - společnost usiluje o svůj další rozvoj - potřebuje růst, pozměnit svou strukturu, zvětšit podíl na trhu, najít nová odbytíště
- Záměry spekulativní
 - maximální zhodnocení kapitálu během relativně krátké doby (cca do 5 let)
 - nakoupené podniky jsou často rozděleny na menší části a postupně rozprodávány

Záměry z pohledu prodávaných společností

- podnik se ocitl v platební neschopnosti a je ohrožen konkurzem
- má řadu slabých míst, která není schopen sám vyřešit z vlastních zdrojů
- vlastník chce ukončit svou činnost

Motivace k fúzím a akvizicím

Pramen: Deloitte [online]. 6/2008 [cit. 2011-12-12]. Staying on course: M&A in Europe. Dostupné z WWW: <http://www.deloitte.com/assets/Dcom-Germany/Local%20Assets/Documents/de_MA_Staying_on_course_161008%281%29.pdf>. S. 10.

1. Synergický efekt

- Úspory z rozsahu
 - Sníží se náklady v oblasti výroby, distribuce, managementu
 - Často rostou administrativní náklady, zejména u integrace dvou zcela odlišných podniků
- Finanční úspory
 - Větší společnosti mohou levněji čerpat cizí zdroje
- Diferenční výkonnost
 - Management jedné společnosti je schopnější a výkonnější zvýšit produktivitu (ze dvou managementů zůstávají ve vedení ti schopnější)
- Větší podíl na trhu
 - Snížení konkurence
- Koncentrace znalostí
 - Velké podniky disponují více dostatečnými technologiemi a finančními prostředky, malé společnosti vlastní know-how – spojení pak představuje ideální kombinaci

2. Diverzifikace

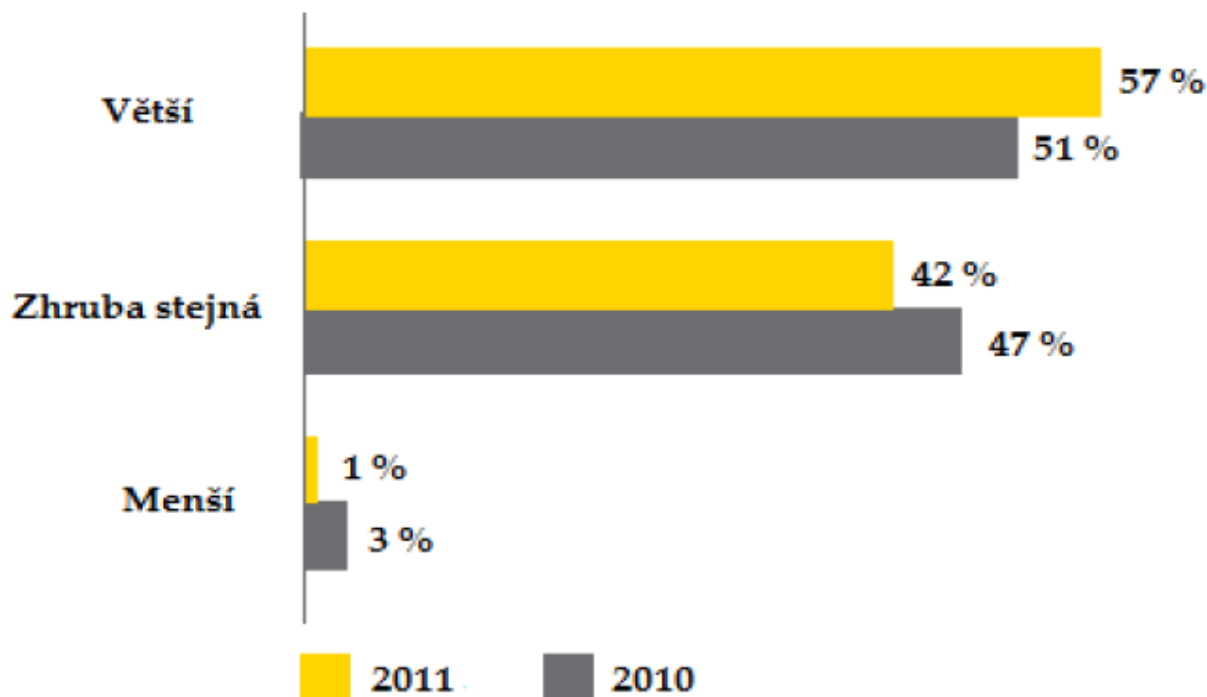
- Umístování volných finančních prostředků do různých společností
 - rozložení rizika bankrotu jedné společnosti
- Diverzifikace produkce
 - Širší produktů snižuje riziko neúspěchu jednoho produktu
- Geografická diverzifikace
 - Rozšíření trhu – snížení závislosti na jednom trhu

3. Daňový motiv

- Zvýšení odčitatelných položek od základu daně
 - jedna společnost s kladným daňovým základem fúzuje do společnosti s daňovou ztrátou
 - Pozor! - Finanční úřad může daň doměřit
 - Daňovou ztrátu nelze automaticky od základu daně odčítat, pokud u poplatníka došlo ke „změně ve složení osob, které se přímo účastní na kapitálu či kontrole“, jež se týká více než 25 % základního kapitálu či hlasovacích práv – zjistí se pomocí komparace struktury společníků
- Přecenění majetku
 - V případě, že je lze odepsat (např. budovy apod.)
 - Využití oceňovacího rozdílu k nabytému majetku či goodwillu (představují dlouhodobý nehmotný majetek) – možnost odepsat či vložit do nákladů
- Zvýšení cizího kapitálu
 - Úroky z úvěrů jsou daňově uznatelné náklady
- Použití volných prostředků na akvizici místo na výplatu dividend
 - akcie se při úspěšné akvizici samy zhodnotí (zvýší se tržní hodnota)
 - Kdyby byly volné finanční prostředky použity na výplatu dividend, došlo by sice ke zhodnocení akcií, ale tyto dividendy by byly 2x zdaněny
- Minimalizování daně spojené s realizací akvizice
 - platba daně z příjmů z akvizic krátí příjem nakupujícího
 - u prodávajícího bude prodejní cena nižší než kdyby musel příjem z prodeje danit

Důležitost daňového aspektu při fúzích a akvizicích

Pramen: Ernst&Young [online]. c2011 [cit. 2011-12-12]. Global M&A tax survey and trends: The growing role of the tax director. Dostupné z WWW: <[http://www.ey.com/Publication/vwLUAssets/Global_M-A_tax_survey_and_trends_The_growing_role_of_the_tax_director/\\$FILE/Global_M-A_tax_survey_and_trends.pdf](http://www.ey.com/Publication/vwLUAssets/Global_M-A_tax_survey_and_trends_The_growing_role_of_the_tax_director/$FILE/Global_M-A_tax_survey_and_trends.pdf)>.

Další motivy

- Osobní důvody manažerů
 - Výše odměn manažerů může být odvozena od zisku či velikosti společnosti
 - Zvyšování vlivu či prestiže
- Motiv likvidační hodnoty
 - součet prodejních cen jednotlivých majetkových složek podniku
 - Výhodná v případě, že hodnota aktiv je vyšší než výnosová hodnota společnosti

Oceňování majetku a závazků pro účely fúzí a akvizic

- Majetek a závazky se oceňují reálnou hodnotou ke konci rozvahového dne nebo k jinému okamžiku, k němuž je sestavována účetní závěrka (§ 24, odst. 2, pís. b) ZoU)
- reálná hodnota se stanoví
 - na základě tržní hodnoty vyhlášené na burze či jiném regulovaném trhu
 - dle ocenění kvalifikovaným odhadem či posudkem znalce, pokud nelze tržní hodnotu získat
- Pro převod podniku nebo jeho složek (více než jedna složka podniku) s výjimkou změny právní formy stanovuje § 24, odst. 3 ZoU dva postupy
 - Majetek může být převeden buď v účetní hodnotě
 - Majetek nechat přecenit znalcem
- Povinnost vždy ocenit majetek a závazky na reálnou hodnotu znaleckým posudkem je stanovena u fúzí akciových společností a společností s ručením omezeným, a to v případě, který vymezuje § 73 ZoPOSD (dochází-li ke zvýšení základního kapitálu nástupnické společnosti ze jmění zanikající společnosti).

Goodwill

- § 6, odst. 3, pís. d účetní vyhlášky
 - rozdíl mezi oceněním podniku nebo jeho části a souhrnem individuálně přeceněných složek majetku, sníženým o převzaté závazky
 - Je zahrnován mezi dlouhodobý nehmotný majetek (pokud je doba jeho použitelnosti delší než 1 rok), lze jej účetně odepisovat po dobu nejvýše 60 měsíců ode dne provedení transakce, příp. fúze).
 - Je oceňován soudním znalcem

Délka odpisování	Druh goodwillu	Začátek odpisování	Způsob odpisu
Nejvýše 60 měsíců	Kladný	od nabytí podniku	do nákladů
		od rozhodného dne fúze	do nákladů
	Záporný	od nabytí podniku	do výnosů
		od rozhodného dne fúze	do nákladů
Více než 60 měsíců	Kladný/Záporný	od rozhodného dne fúze	do výnosů

Oceňovací rozdíl k nabytému majetku

- rozdíl mezi oceněním podniku či jeho části a souhrnem ocenění jeho jednotlivých složek majetku v účetnictví prodávajícího, snížený o převzaté závazky
- zařazený mezi dlouhodobý hmotný majetek, který lze účetně odpisovat po dobu 180 měsíců od nabytí (v případě fúzí od rozhodného dne), a to do nákladů, je-li oceňovací rozdíl aktivní, nebo do výnosů, je-li oceňovací rozdíl pasivní.
- Jmění je evidováno v účetní hodnotě prodávajícího

Druh rozdílu	Výpočet	Způsob ocenění aktiv a závazků	Daňový odpis	Účetní odpis (standardně)
Goodwill	$\text{Kupní cena} - [\sum \text{aktiv} + (- \sum \text{závazků})]$	Individuální přecenění znalcem	Neodpisuje se	Maximálně 60 měsíců
OR k nabytému majetku	$\text{Kupní cena} - [\sum \text{aktiv} + (- \sum \text{závazků})]$	Převzetí účetních hodnot prodávajícího	180 měsíců	180 měsíců

Postup při přeměnách

- stanovení rozhodného dne
- vypracování konečné účetní závěrky za každou společnost zúčastněnou na sloučení a její audit
 - v případě, že jedna společnost má povinnost ověřovat účetní závěrku auditem
 - ke dni předcházejícímu rozhodnému dni fúze,
- vypracování zahajovací rozvahy včetně komentáře nástupnické společnosti a její audit
 - pokud byla povinnost ověřit účetní závěrku, pak je povinnost ověřit zahajovací rozvahu
 - k rozhodnému dni fúze
 - Příklad komentáře:
http://www.teplobr.cz/docs/komentar_k_zahajovaci_rozvaze.pdf
- ocenění jmění zúčastněných společností
- spojení účetnictví zanikající a nástupnické společnosti
 - den zápisu do OR

Fúze

- sestavení účetní závěrky

- V rámci této účetní závěrky musí všechny zúčastněné účetní jednotky rozhodnout (posouzení, které položky budou zrušeny nebo ponechány beze změny v konečné rozvaze)
 - o oceňovacím rozdílu k nabytému majetku či o goodwillu (podle způsobu ocenění přebíraného jmění),
 - o opravných položkách k jednotlivým druhům majetku,
 - o přechodných aktivech a pasivech a
 - o rezervách a zajišťovacích derivátech.

Fúze

- účetnictví a rozhodný den

- Počínaje rozhodným dnem fúze zúčastněné společnosti opět otevřou účetní knihy a samostatně vedou účetnictví až do dne, kdy je fúze zapsána do obchodního rejstříku.
- Účetnictví je vedeno jménem nástupnické společnosti, na právního nástupce se vztahují i daňové povinnosti vzniklé od rozhodného dne fúze.
- Pokud je rozhodný den totožný se dnem zápisu do ObchR, veškeré účetnictví přechází na nástupnickou společnost rovnou, a zúčastněné společnosti tedy již účetnictví neotvírají.
- Nástupnická společnost, která vznikla splynutím, otevírá své účetní knihy ke dni zápisu fúze do ObchR s účinky od rozhodného dne přeměny (§ 17, odst. 3 ZoU) - má být zajištěna kontinuita účtování.
- U sloučení, zúčastněná společnost, která bude společností nástupnickou, standardně uzavře své účetní knihy ke dni předcházejícímu rozvahový den a k rozvahovému dni sestaví zahajovací rozvahu.

Fúze

– zahajovací rozvaha

- ČÚS č. 011 vyžadují, aby druhá ze společností vyloučila v zahajovací rozvaze tyto položky:
 - vzájemné pohledávky a závazky (je-li v důsledku vyloučení zjištěn rozdíl mezi těmito pohledávkami a závazky, v zahajovací rozvaze se o tento rozdíl upraví vlastní kapitál),
 - ziskovou marži zahrnutou do ocenění výkonů v případě, že od rozhodného dne si zúčastněné společnosti tyto výkony mezi sebou předávaly,
 - obchodní podíly a akcie vydané některou ze zúčastněných jednotek, které jsou zároveň v držení ostatních zúčastněných společností (vyloučí se v pořizovacích cenách vůči vlastnímu kapitálu).

Kapitálové akvizice - účetnictví

- Kupující
 - do účetnictví kupujícího se nabyté akcie či podíly zaúčtují jako dlouhodobý finanční majetek a závazek z kupní ceny podle sjednaného způsobu úhrady transakce.
 - Akcie se oceňují pořizovací cenou.
- Prodávající
 - Zůstává beze změny, pouze se promítne přijetí protihodnoty za akcie či podíly
- Společnosti propojené kapitálovou akvizicí nadále sestavují účetní závěrku samostatně a za ekonomickou skupinu je pak sestavována konsolidovaná účetní závěrka
- Ocenění aktiv a závazků v účetnictví prodávajícího se může odlišovat od reálné hodnoty - prodávající nepřeceňuje na reálnou hodnotu. Toto přecenění provádí akvizitor ke dni akvizice, je-li odchylka od reálné hodnoty významná (jinak zůstává ocenění účetní hodnotou z účetnictví prodávajícího), pak je vyčíslen tzv. konsolidační rozdíl (lze odepisovat 20 let).

Kapitálové akvizice – daňový dopad

- Úhrada peněžními prostředky
 - Akvizitor – pouze rozvahová operace, nemá vliv na daňový základ
 - Prodávající
 - Pokud jsou předmětem prodeje cizí akcie a podíly, je daňový základ ovlivněn
 - Pokud je předmětem prodeje emise vlastních akcií, pak získává pouze emisní ážio, daňový základ není ovlivněn
- Úhrada akciemi či obchodními podíly třetích osob
 - Ovlivní daňový základ akvizitora i prodávajícího
 - Oceňují se tržní cenou (rozdíl mezi tržní a pořizovací cenou ovlivňuje hospodaření)
- Úhrada věcným vkladem
 - Neovlivní daňový základ akvizitora ani prodávajícího
 - akvizitor
 - vkládá do cílové společnosti celý podnik nebo jeho část oceněný znalcem výměnou za dlouhodobý finanční majetek
 - Prodávající
 - do svého účetnictví zahrnuje vkládaný podnik buď v zůstatkových cenách z účetnictví prodávajícího, nebo v individuálně přeceněných hodnotách.
- Úhrada vlastními akciemi či obchodními podíly
 - Jsou-li emitovány nové akcie, pak nedochází ke změně hospodářského výsledku ani u akvizitora ani u prodávajícího.
 - Jedná-li se o majetkové účasti, které akvizitor držel ve svém majetku již dříve, pak se jedná o klasický prodej a nákup akcií či podílů. Hospodářský výsledek je ovlivněn jak u prodávajícího tak u akvizitora

Majetkové akvizice - účetnictví

- České účetní standardy č. 011
 - Detailní způsob zaúčtování pro prodávajícího i kupujícího

Rozhodný den

- Den zápisu do obchodního rejstříku je podstatný z hlediska právních účinků.
- Dochází k faktickému zrušení zanikající společnosti a majetek, práva a povinnosti přechází na nástupnickou společnost.
- Prodleva mezi rozhodným dnem a podáním návrhu na zápis fúze do obchodního rejstříku nesmí být delší než 12 měsíců. Datum rozhodného dne fúze může následovat i po vyhotovení projektu fúze, nejzazším termínem je však den zápisu fúze do obchodního rejstříku (§ 10, odst. 3 ZoPOSD).
- Do 31. 12. 2011 bylo možné stanovit rozhodný den pouze do minulosti. Od 1. 1. 2012 je možné stanovit rozhodný den i do budoucnosti, nejpozději k datu zápisu nástupnické společnosti do obchodního rejstříku.
- Ke dni předcházejícímu rozhodný den sestavují zúčastněné společnosti konečnou účetní závěrku.
- K rozhodnému dni je vypracována zahajovací rozvaha nástupnické společnosti.

Alternativa 1 - Fúze „po staru“

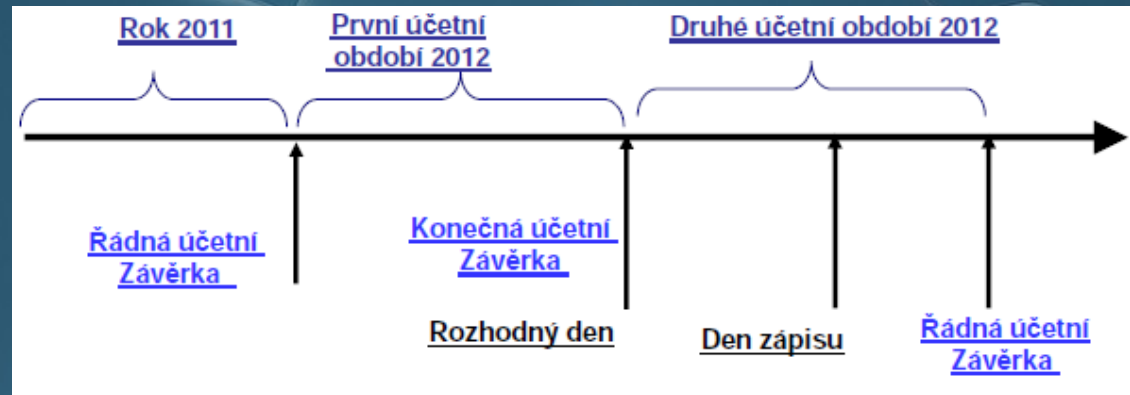
- Konečná účetní závěrka k 31. 12. 2011, k témuž datu znalecké ocenění jmění zanikající společnosti
- Rozhodný den 1. 1. 2012
- Den zápisu v témže roce, tj. k 31. 10. 2012

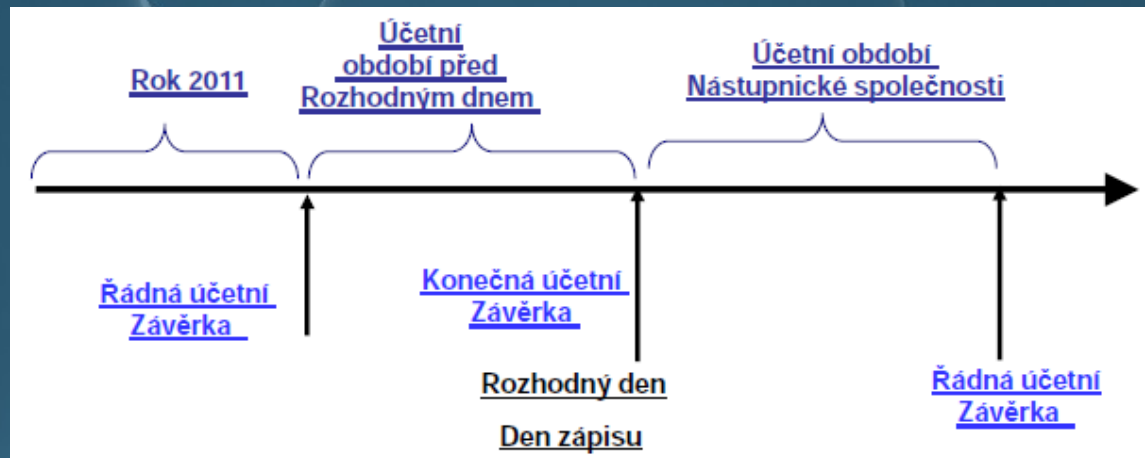
Alternativa 2

- Poslední řádná účetní závěrka k 31. 12. 2011, k témuž datu provedeno ocenění jmění zanikající společnosti
- Rozhodný den 1. 7. 2012
- Den zápisu k 30. 11. 2012

Alternativa 3

- Poslední řádná účetní závěrka k 31. 12. 2011, k témuž datu provedeno ocenění jmění zanikající společnosti
- Rozhodný den spojený s datem zápisu do obchodního rejstříku, např. k 30. 6. 2012

2 alternativy

- Rozhodný den předchází přípravu projektu fúze
- Povinnost sestavit konečnou účetní závěrku ke dni předcházející rozhodný den
- K rozhodnému dni sestavení zahajovací rozvahy
- Projekt obsahuje údaje navazující na zahajovací rozvahu
- K datu zápisu do OR spojeno účetnictví nástupnické a zanikající společnosti
- Rozhodný den spojený s datem zápisu do obchodního rejstříku
- Zvolení účetní závěrky pro účely ocenění – musí být spojena s uzavřením účetních knih
- Projekt obsahuje údaje o emisi podílů či akcií na zvýšení základního kapitálu
- Ke dni předcházející zápis fúze do OR je sestavena konečná účetní závěrka
- Ke dni zápisu fúze je sestavena zahajovací rozvaha

Změny v účetní regulaci

- Konečná účetní závěrka neobsahuje zaúčtování reálné hodnoty dle § 27 zákona o účetnictví ve vazbě na povinnost ocenění jmění zanikající či rozdělované společnosti
- Nové ocenění se promítne do zahajovací rozvahy nástupnické společnosti
- Nové ocenění účtuje zanikající nebo nástupnická společnost k rozhodnému dni do účetních knih podvojnými zápisy

Příklad (1)

- Společnost k datu 31.12.2011 sestavila účetní závěrku, kde vykázala velmi zjednodušeně tyto položky rozvahy.
- Ke stejnému datu znalec ocenil jmění společnosti tak, že stanovil výši čistého obchodního majetku na částku 180. Přesně o částku 180 bude navýšen základní kapitál nástupnické společnosti, do níž společnost fúzuje.

Aktiva		Pasiva	
Majetek A	50	Vlastní kapitál	100
Majetek B	50		
Aktiva celkem	100	Pasiva celkem	100

Příklad (2)

- Pokud by společnost považovala za rozhodný den fúze datum 1.1.2012, pak by mohla promítnout přecenění do účetnictví a do zahajovací rozvahy nástupnické společnosti tímto způsobem:
- A) s využitím oceňovacího rozdílu

Aktiva		Pasiva	
Majetek A	50	Vlastní kapitál původní	100
Majetek B	50	418	80
ORNM	80		
Aktiva celkem	180	Pasiva celkem	180

Příklad (3)

- Pokud by společnost považovala za rozhodný den fúze datum 1.1.2012, pak by mohla promítnout přecenění do účetnictví a do zahajovací rozvahy nástupnické společnosti tímto způsobem:
- B) s využitím goodwillu

Aktiva		Pasiva	
Majetek A	80	Vlastní kapitál původní	100
Majetek B	80	418	80
Goodwill	20		
Aktiva celkem	180	Pasiva celkem	180

Rozhodný den bude spojen datem zápisu do OR

- Pokud společnost spojí rozhodný den s datem zápisu do obchodního rejstříku, pak
 - K 1.1.2012 otevře zanikající i nástupnická společnost účetní knihy
 - Budou účtovat samostatně až do dne předcházející den zápisu do OR
 - Ke dni předcházející den zápisu do OR obě společnosti sestaví konečnou účetní závěrku
 - Den zápisu = rozhodný den, k němu bude sestavena zahajovací rozvaha

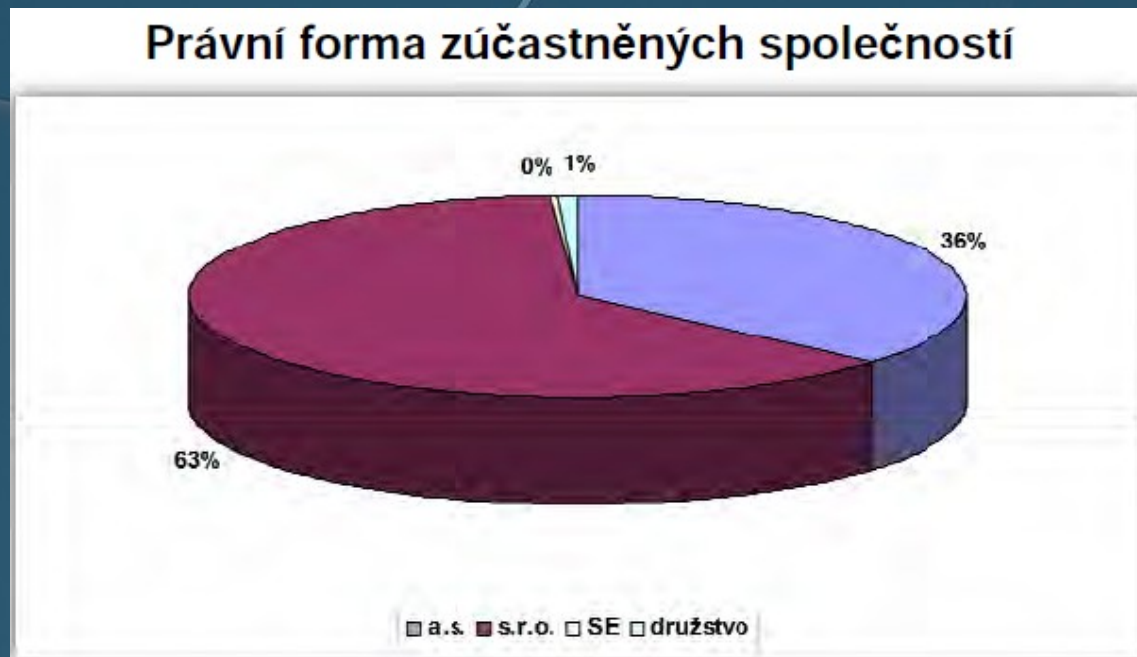

Fúze v ČR v roce 2010

- Za realizované se považují pouze ty, které byly zapsány do obchodního rejstříku
- 394 fúzí, z toho:
 - 607 zanikajících společností + 4 družstva
 - 372 existujících nástupnických subjektů
 - 18 nově vzniklých společností

Zdroj: Analýza fúzí za rok 2010, Workshop
Regulační prostředí pro akvizice a fúze, 11. 11. 2011

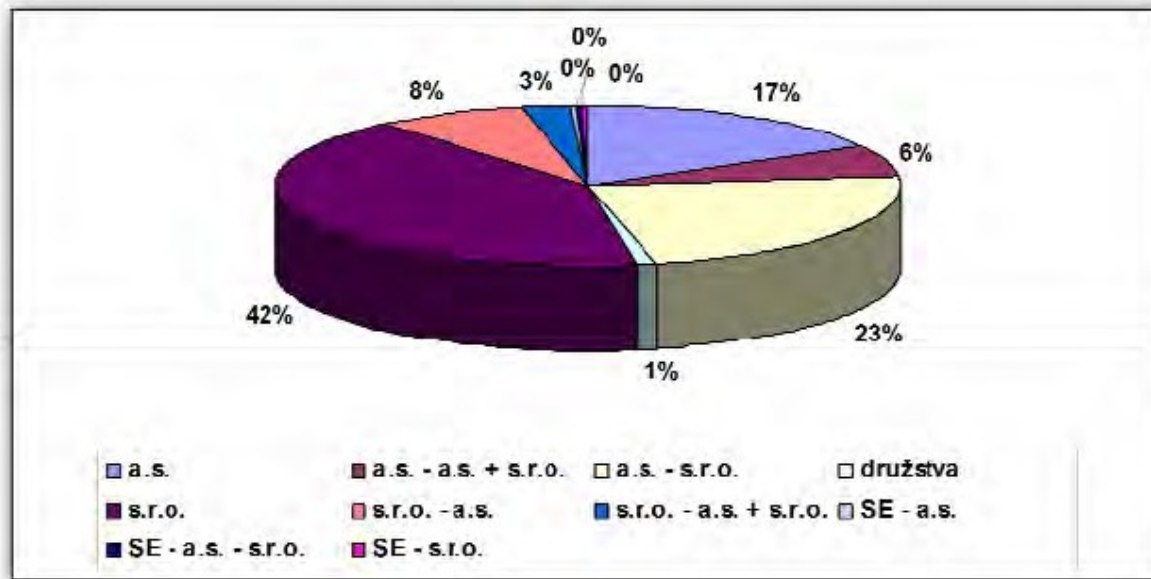
Právní forma zúčastněných společností

Zdroj: Analýza fúzí za rok 2010, Workshop
Regulační prostředí pro akvizice a fúze, 11. 11. 2011

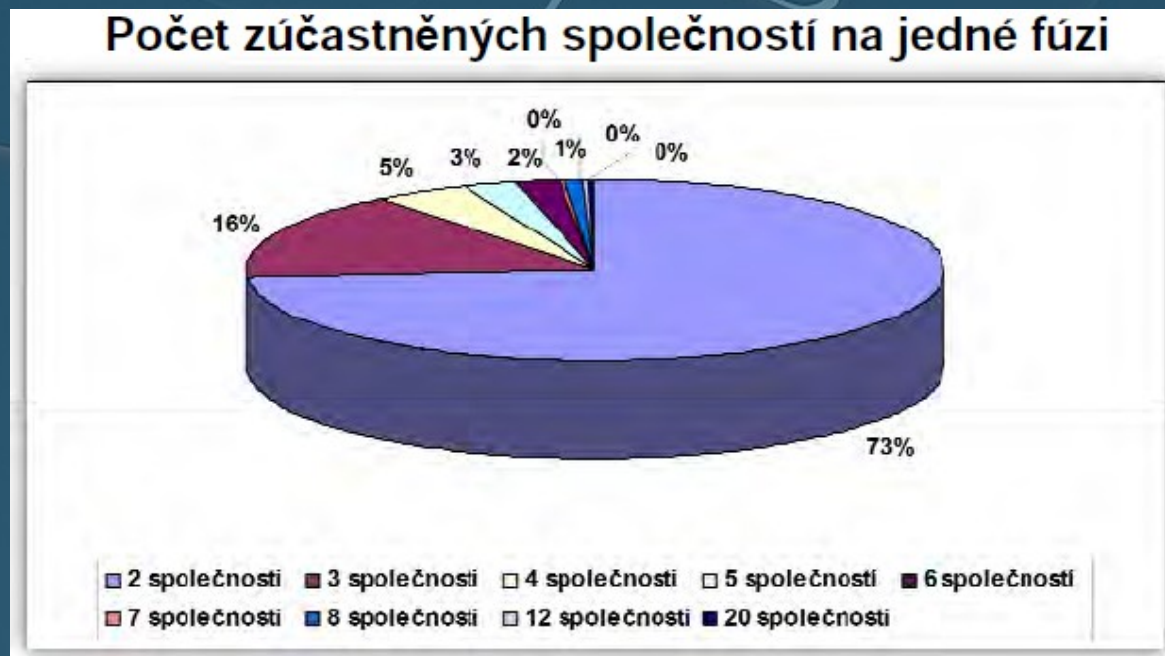
Kombinace právních forem zúčastněných společností

Kombinace právních forem zúčastněných společností

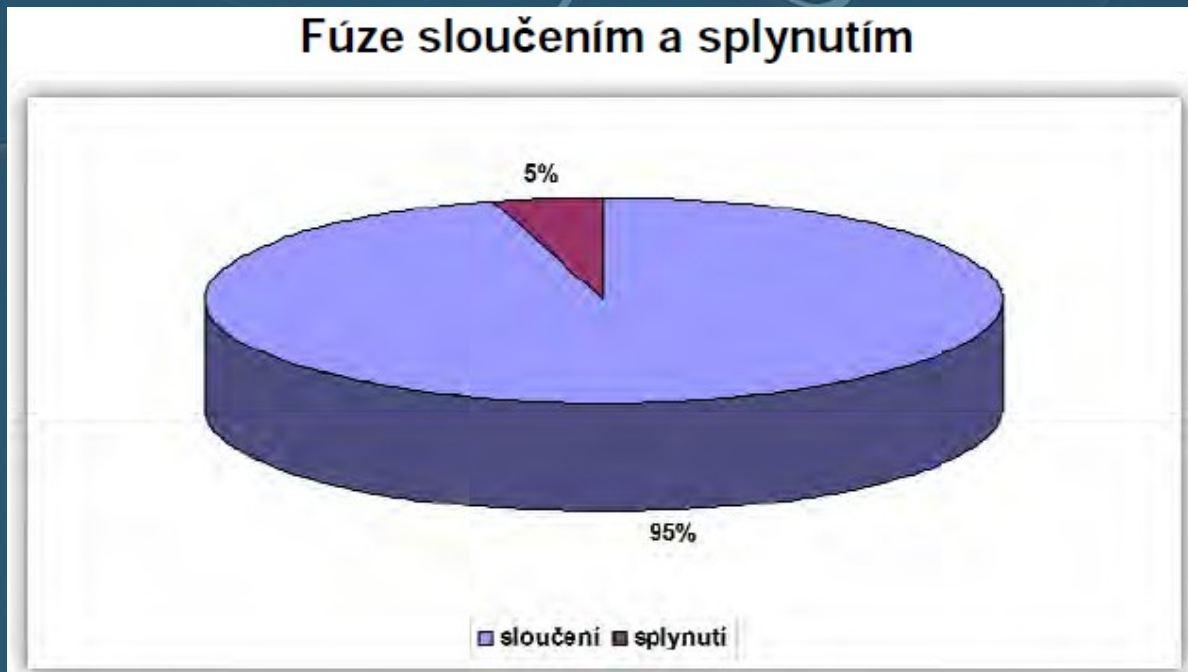
Zdroj: Analýza fúzí za rok 2010, Workshop
Regulační prostředí pro akvizice a fúze, 11. 11. 2011

Počet zúčastněných společností na jedné fúzi

Zdroj: Analýza fúzí za rok 2010, Workshop
Regulační prostředí pro akvizice a fúze, 11. 11. 2011

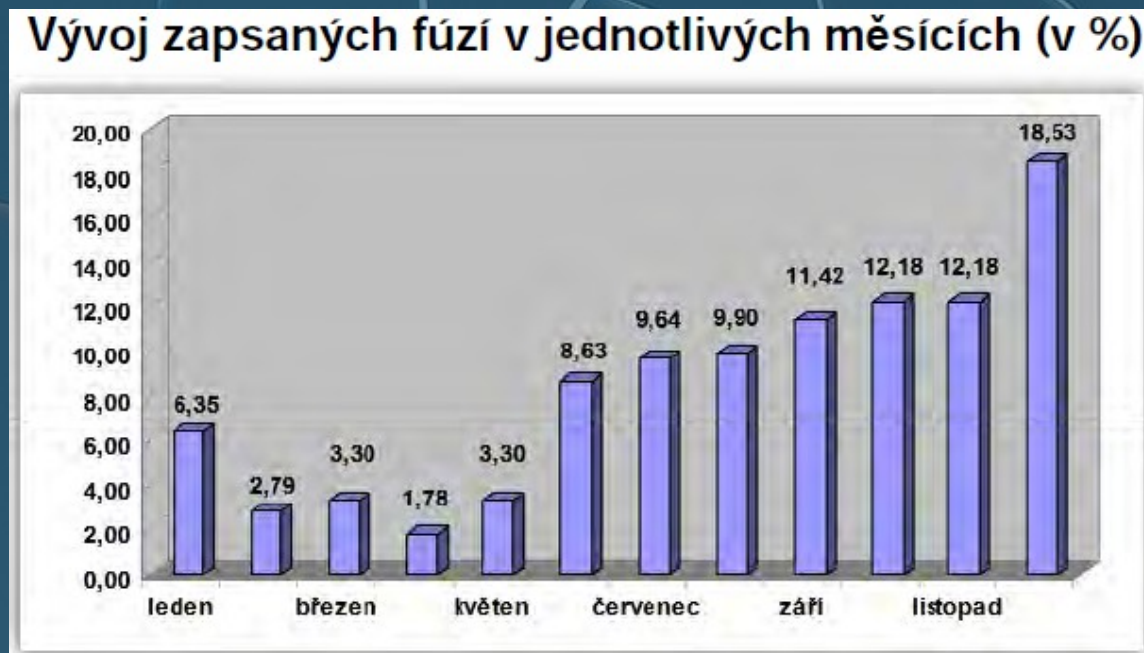
Fúze sloučením a splynutím

Zdroj: Analýza fúzí za rok 2010, Workshop
Regulační prostředí pro akvizice a fúze, 11. 11. 2011

Vývoj zapsaných fúzí v jednotlivých měsících

Zdroj: Analýza fúzí za rok 2010, Workshop
Regulační prostředí pro akvizice a fúze, 11. 11. 2011

Společnostmi stanovený rozhodný den fúze

Rozhodný den fúze	Počet společností (v %)	Rozhodný den fúze	Počet společností (v %)
neuveдено	0,51	1.11.2009	0,51
1.1.2008	0,25	1.12.2009	0,76
1.4.2008	0,25	1.1.2010	74,87
1.1.2009	6,35	1.2.2010	0,25
1.2.2009	0,25	1.3.2010	0,51
18.2.2009	0,25	2.3.2010	0,25
1.3.2009	0,51	1.4.2010	1,52
1.4.2009	1,02	1.5.2010	0,51
1.7.2009	1,78	1.6.2010	0,25
1.8.2009	1,02	1.7.2010	2,79
1.9.2009	1,52	1.8.2010	0,25
1.10.2009	3,30	1.10.2010	0,51

Zdroj: Analýza fúzí za rok 2010, Workshop
Regulační prostředí pro akvizice a fúze, 11. 11. 2011

Vnitrostátní a přeshraniční fúze

Zdroj: Analýza fúzí za rok 2010, Workshop
Regulační prostředí pro akvizice a fúze, 11. 11. 2011

Děkuji za pozornost!